

Agnieszka Albrecht

AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO IM. EUGENIUSZA PIASECKIEGO W POZNANIU

AKTYWNOŚĆ FIZYCZNA WOLONTARIUSZY SPORTOWYCH

Cel badań. Wolontariat sportowy różni się od wolontariatu w ogóle. Wolontariusze sportowi mają odmienne motywy, czy stopień zaangażowania się (np. zwykle pozostają wolontariuszami dłużej). Przewiduje się, że ten typ wolontariatu będzie się bardzo szybko rozwijał z powodu coraz większej liczby imprez sportowych, które łączą się znacząco ze zdrowym stylem życia. Celem badań jest sprawdzenie, czy zachodzi relacja pomiędzy udziałem w wolontariacie sportowym a aktywnością fizyczną i zainteresowaniem sportem. **Materiał i metody.** Badania prowadzone były w dwóch grupach – badawczej i kontrolnej. Objęły one w sumie 138 respondentów. Metodą, która została użyta do badań był sondaż diagnostyczny w postaci ankiety. Metody statystyczne, które zostały wykorzystane do analizy wyników badań to test U Manna–Whitneya, test *t*-Studenta dla grup niezależnych, test χ^2 . Obliczeń dokonano w programie Statistica 12 i Excel 2013. Wyniki. Obsługa imprez sportowych to domena młodych ludzi. Analiza wyników badań wykazała istotne różnice w aktywności fizycznej badanych grup. Wolontariusze z długim doświadczeniem angażowali się w pracę społeczną częściej, niż ci z krótkim stażem. Grupę kontrolną cechowała niska świadomość na temat wolontariatu sportowego. **Wnioski.** Istnieją znaczące różnice statystyczne w zainteresowaniu sportem zespołowym i indywidualnym w obu grupach. Potwierdzono, że wolontariusze sportowi istotnie częściej uprawiali sport rekreacyjny i wyczynowy niż osoby niezaangażowane w wolontariat. Sportowcy wyczynowi po zakończeniu kariery sportowej angażowali się w wolontariat sportowy.

Słowa kluczowe: sport, wolontariat, impreza sportowa, zdrowy styl życia

WPROWADZENIE

Rok 2011 ogłoszony był przez Unię Europejską Europejskim Rokiem Wolontariatu. Idea ta miała na celu promowanie „mody” na wolontariat w krajach członkowskich, ale choć minęło już sześć lat i wolontariat sportowy cieszy się dużą popularnością, pozostaje nadal niezbadanym obszarem naukowym. Istnieje wiele definicji słowa wolontariat, aczkolwiek każda z nich nawiązuje do pierwotnego łacińskiego znaczenia słowa *voluntas/voluntarius*, co oznacza dobrą wolę, chęć, pragnienie. Polskie prawo nie definiuje pojęcia wolontariat, chociaż, wnioskując z zawartego w Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie pojęcia wolontariusz (osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie), można stwierdzić, że wolontariat to dobrowolna, świadoma i bezpłatna działalność na rzecz innych, wykraczająca poza więzi koleżeńsko-rodzinne. Definicja wolontariatu przedstawia bardziej wymogi

prawne, jakie musi spełniać wolontariusz bądź też organizacja non-profit angażująca ochotników, ale uznać należy, że taka działalność ma także inny sens – wolontariat wpisuje się w proces edukacyjny, może bowiem stanowić element kontynuacji kształcenia rozpoczętego w ramach edukacji formalnej, jednocześnie uzupełniając je o nowe doświadczenia i umiejętności. Umożliwia rozwijanie indywidualnych zainteresowań jednostki, wzmacnia motywację do samokształcenia i samorealizacji. Wolontariusz poprzez pracę rozwija swoje umiejętności, a także nabywa szereg kompetencji nie tylko w zakresie aktywnego uczestnictwa w społeczeństwie obywatelskim, ale również w zakresie kształtowania czynności instrumentalnych związanych bezpośrednio z podejmowanymi działaniami. Zbigniew Cendrowski zwraca również uwagę, iż uczestnictwo w wolontariacie jest ważnym elementem wychowawczym, ponieważ bezinteresowna praca na rzecz innych rozwija pożądany system wartości i jest dobrą szkołą przygotowania do wszelkiej działalności zawodowej i pozazawodowej. Wolon-

tariat jest rodzajem swoistego doskonalenia zawodowego, pedagogicznego i organizacyjnego. Ponadto młodzieżowi wolontariusze są niezastąpionym wzorcem zachowań w zakresie promowania zdrowego stylu życia i odrzucania działań destrukcyjnych i społecznych (Cendrowski, 2004, s. 10).

Sport powszechny umożliwia zaangażowanie się wszystkim, bez względu na płeć, wiek, poziom sprawności, poglądy polityczne czy religijne, a tym samym tworzy platformę współdziałania dla wszystkich członków społeczności. Jest on w ten sposób rozumiany w różnych kulturach, co sprawia, że istnieją wielkie możliwości wykorzystania w Polsce międzynarodowych doświadczeń z dziedziny rozwoju społecznego poprzez sport (Wolontariat sportowy 2012+..., 2010, s. 3). Nowe imprezy sportowe o charakterze amatorskim (np. biegi maratońskie), a także istnienie tych, które od lat przyciągają miłośników sportów zawodowych (igrzyska olimpijskie, mistrzostwa świata itp.) przyczyniły się do znacznego rozwoju wolontariatu sportowego. Raport Unii Europejskiej z 2010 roku wskazuje, że wolontariat sportowy jest najprężniej rozwijającą się gałęzią wolontariatu. Dzieje się tak za sprawą powstających nowych instytucji, które zajmują się krzewieniem kultury fizycznej wśród społeczeństwa w Polsce i w innych krajach Unii Europejskiej. Rozwój wolontariatu sportowego przynosi także wiele korzyści ekonomicznych i społecznych (Downward i Ralston, 2006, s. 333). Pełniąc funkcje wychowawcze, krzewi wartości fair play, tolerancję i szacunek do innych osób. Budząc pozytywne emocje związane ze współtworzeniem wydarzeń sportowych, sprzyja ponownemu angażowaniu się w tego rodzaju pracę, jak i uczestniczeniu w rywalizacjach sportowych. Propagując aktywność fizyczną, kształtuje umiejętność pokonywania własnych słabości i ma pozytywny wpływ na zdrowie (Seippel, 2002, s. 256). Najogólniej wolontariat sportowy można zdefiniować jako dobrowolne, bezpłatne działanie na rzecz wydarzenia lub organizacji sportowej. Podkreślić należy kluczowe znaczenie wolontariatu sportowego zarówno dla samej branży sportowej, jak i dla wolontariatu, jako całości (Doherty, 2006, s. 105).

Na świecie wolontariat sportowy jest bardzo dobrze rozwinięty, prawdopodobnie ze

względu na różnego rodzaju zawody sportowe o randze międzynarodowej. W Australii i Kanadzie ponad milion osób zaangażowanych jest w wolontariat na rzecz organizacji sportowych, a w Wielkiej Brytanii liczba ta wynosi 4,5 miliona (to odpowiednio 10% populacji Australii, 5% Kanady i 11% Wielkiej Brytanii) (Cuskelly, Hoye i Auld, 2006, s. 22). W Polsce brakuje danych statystycznych dotyczących zaangażowania Polaków w wolontariat sportowy (*Volunteering in the European Union. Final Report, 2010*, s. 65). Z badań Stowarzyszenia Klon/Jawor (Przewłocka, 2011) wynika jednak, że wolontariusze w organizacjach sportowych różnią się od innych typów wolontariuszy: pozostają wolontariuszami stosunkowo dłużej i poświęcają wolontariatowi więcej godzin w tygodniu niż w innych typach organizacji. To pokazuje ważną cechę wolontariuszy sportowych – ich głębokie zaangażowanie pracą i wytrwałość. Motywacje wolontariuszy sportowych różnią się znacznie od czynników mobilizujących wolontariuszy działających w innych sektorach. Ci drudzy częściej wskazują jako przyczynę swoich działań motywacje altruistyczne, takie jak chęć bycia pomocnym. Ponieważ wolontariat sportowy jest wolontariatem akcyjnym, wolontariusze biorący w nim udział częściej wskazują na pobudki instrumentalne, takie jak poznanie nowych ludzi, ciekawe spędzenie czasu wolnego czy zdobycie nowego doświadczenia (Albrecht, 2013, s. 76). Takie same motywacje wskazywane są przez autora raportu *Wolontariat Miast Gospodarzy UEFA EURO 2012* (Kopysteckii, 2012, s. 21).

Wolontariat sportowy różni się od wolontariatu w ogóle. Inne są motywacje działania wolontariuszy, zaangażowanie, a także czas trwania wolontariatu. W większości przypadków jest on wolontariatem akcyjnym (wolontariusze działają podczas konkretnych imprez sportowych), rzadko ma charakter długotrwały. Przewiduje się, że ten typ wolontariatu będzie się rozwijał szybko, ze względu na rosnącą liczbę nowych imprez sportowych, co jest spowodowane popularyzacją zdrowego stylu życia.

Problematyka wolontariatu jest szeroko opisywana na świecie i w Polsce. Znane są motywacje podejmowania wolontariatu, liczba

wolontariuszy, a także sposoby oddziaływania na kształtowanie postaw prospołecznych. Wolontariat sportowy jest jednak, jak wspomniano wcześniej, jego nowo rozwijającą się gałęzią. Autorzy *Ewaluacji projektu szkoleń koordynatorów wolontariatu sportowego przeprowadzonych w województwach: podkarpackim, kujawsko-pomorskim, opolskim, lubuskim* (2012), finansowanego przez Ministerstwo Sportu i Turystyki twierdzą, że „Wolontariat sportowy ma w Polsce bardzo ciekawą sytuację. Jest w różnym stopniu stosowany od wielu lat w działaniach organizacji sportowych, a jednocześnie pozostaje zjawiskiem niezbadanym, któremu rzadko poświęca się oddzielne działania edukacyjne” (s. 2). Janik i Łuczak (2011) w swoim artykule tak piszą na temat wolontariatu: „[...] od 2001 do 2008 roku na zlecenie Stowarzyszenia Klon/Jawor oraz Centrum Wolontariatu w Warszawie były przeprowadzane badania na temat angażowania się Polaków w działania wolontaryjne. Warto wspomnieć, że są to jedne z nielicznych badań prowadzonych w Polsce na ten właśnie temat – temat, który nie doczekał się jeszcze licznych i wnikliwych publikacji” (s. 76). Również inni autorzy opracowań o tematyce wolontaryjnej wskazują na deficyt opracowań dotyczących roli i funkcji wolontariatu podczas wielkich imprez: „[...] wolontariat jest już w coraz większym stopniu rozpoznawalny praktycznie, ale deficytowy charakter mają nadal opracowania analityczne na temat roli i organizacji wolontariatu w trakcie wielkich imprez” (Bondyra, Sadło i Postaremczak, 2011, s. 175).

CEL BADAŃ

Najważniejszym celem badawczym pracy jest sprawdzenie, czy zachodzi zależność pomiędzy udziałem w wolontariacie sportowym a podejmowaniem aktywności fizycznej przez wolontariuszy pod wpływem bodźca, jakim jest udział w wybranym wydarzeniu sportowym. Podjęto próbę odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1. Czy wolontariusze sportowi istotnie częściej uprawiają aktywność fizyczną niż osoby niebiorące udziału w wolontariacie?
2. Czy istnieje zasada ciągłości w wolontariacie sportowym?

MATERIAŁ I METODY

Artykuł został napisany na podstawie badań pilotażowych prowadzonych na potrzeby pracy doktorskiej. Zostały one zrealizowane na przełomie stycznia i lutego 2016 r. w dwóch grupach – badanej (wolontariuszach imprez sportowych) i kontrolnej (osobach niezwiązanych z wolontariatem sportowym). Udział w nich wzięło łącznie 138 osób (69 wolontariuszy i 69 osób niebędących wolontariuszami). Najpierw przeprowadzono ankietę wśród wolontariuszy w Pracowni Wolontariatu stworzonej przez Instytut Rozwoju Aktywności przy ul. Jackowskiego 5 w Poznaniu. Wzięto pod uwagę wcześniejsze badania poznańskich wolontariuszy sportowych i wybrano respondentów o odpowiednich cechach społeczno-demograficznych (płeć, wiek, miejsce zamieszkania, wykształcenie). Następnie rozpoczęto badania nad grupą kontrolną. Respondenci z tej grupy to losowo zapytani przechodnie lub uczniowie/studenci poznańskich szkół i uczelni wyższych. Grupa została tak dobrana, aby charakteryzować się takimi samymi cechami społeczno-demograficznymi jak grupa badana. Cechy społeczno-demograficzne obu grup przedstawiono w tabeli 1.

Metodą, którą zastosowano w badaniu, był sondaż diagnostyczny w postaci ankiety. Na potrzeby badań stworzono dwie ankiety (jedną przeznaczoną dla grupy badanej i jedną dla grupy kontrolnej). Ankieta dla grupy badanej zawierała 13 pytań dotyczących badanego problemu (9 zamkniętych, 1 ze skalą i 3 pytania otwarte) oraz 4 pytania zamknięte na temat cech społeczno-demograficznych. Pierwszą część ankiety obejmowały pytania dotyczące aktywności fizycznej, drugą pytania o udział w wolontariacie sportowym, trzecia część zawierała pytania odnoszące się do cech społeczno-demograficznych. Ankieta dla grupy kontrolnej także składała się z trzech części: pierwsza dotycząca aktywności fizycznej oraz pytania o cechy społeczno-demograficzne były identyczne jak w ankiecie dla grupy badanej. Zmianie uległa natomiast część druga, zawierająca pytania o wolontariat. Ponieważ badani z grupy kontrolnej, nigdy nie uczestniczyli w wolontariacie sportowym, ograniczono się do dwóch pytań:

Tab. 1. Cechy społeczno-demograficzne respondentów

	Grupa badana		Grupa kontrola	
	N	%	N	%
Płeć				
Kobieta	44	63,8	44	63,8
Mężczyzna	25	36,2	25	36,2
Wiek				
Do 20 lat	41	59,4	41	59,4
21–30 lat	20	28,9	20	28,9
31–40 lat	7	10,3	7	10,3
41 i więcej lat	1	1,4	1	1,4
Miejsce zamieszkania				
Wieś	11	15,9	11	15,9
Miasto do 25 tys.	6	8,7	6	8,7
Miasto 25–100 tys.	11	15,9	11	15,9
Miasto pow. 100 tys.	41	59,5	41	59,5
Wykształcenie				
Podstawowe	31	44,9	31	44,9
Średnie	13	18,9	13	18,9
Zasadnicze zawodowe	2	2,9	2	2,9
Wyższe licencjackie	4	5,8	4	5,8
Wyższe magisterskie	19	27,5	19	27,5

Źródło: opracowanie własne

czy ankietowany spotkał się kiedykolwiek z terminem wolontariat sportowy (pytanie zamknięte) i czy w przyszłości podejmie on działalność w ramach wolontariatu sportowego (pytanie z 5-stopniową skalą Likerta).

Metody statystyczne, które zostały wykorzystane do analizy wyników badań, to test χ^2 , test *t*-Studenta dla grup niezależnych, test U Manna–Whitneya. Obliczeń dokonano w programie Statistica 12 i Excel 2013. Artykuł oparto również na analizie dostępnej literatury w zakresie wolontariatu, wolontariatu sportowego, stosunków społecznych zachodzących w grupie wolontariuszy.

WYNIKI

Badanych z obu grup zapytano o zainteresowanie sportem ogólnie, zainteresowanie sportem drużynowym i sportem indywidualnym. Z analizy odpowiedzi wynika, że średnio zainteresowanie sportem w ogóle, sportem zespołowym i indywidualnym wa-

żało się w granicach 3,5–4 w obu grupach (tab. 2).

Po wykonaniu testu U Manna–Whitneya ustalono, że nie występowały istotne różnice między grupami w zakresie zainteresowania sportem w ogóle ($p > 0,05$). Nie zachodziła również istotna różnica w zainteresowaniu sportem zespołowym ($p > 0,05$) i zainteresowaniu sportem indywidualnym ($p > 0,05$). Kolejne pytania w ankiecie dotyczyły aktywności fizycznej respondentów. Zapytano, czy uprawiają oni sport (w ogóle, w szeroko rozumianym ujęciu), następnie, czy uprawiają sport wyczynowy i rekreacyjny. Wyniki przedstawiono w tabeli 3.

W związku z tym, że na pytania odnośnie do uprawiania sportu, sportu wyczynowego i rekreacyjnego zastosowano system odpowiedzi tak/nie, do zbadania zależności pomiędzy grupą badaną i kontrolną wykorzystano test χ^2 i wykazano, że wolontariusze sportowi istotnie częściej uprawiali sport ($p < 0,001$) i sport wyczynowy ($p < 0,001$) niż

Tab. 2. Odpowiedzi respondentów dotyczące zainteresowania sportem ($\bar{x} \pm SD$)

	Grupa badana	Grupa kontrolna
Sport w ogóle	3,75 ± 1,01	3,48 ± 1,19
Sport zespołowy	3,98 ± 1,25	3,52 ± 1,47
Sport indywidualny	3,91 ± 1,23	3,55 ± 1,43

Źródło: opracowanie własne

Tab. 3. Aktywność fizyczna respondentów

Aktywność fizyczna/ sport	Grupa badana		Grupa kontrolna	
	N	%	N	%
Aktywność fizyczna/ Sport w ogóle				
Tak	49	71	39	57
Nie	20	29	30	43
Sport wyczynowy				
Tak	23	33	13	19
Nie	46	67	56	81
Sport rekreacyjny				
Tak	35	51	32	46
Nie	34	49	37	54

Źródło: opracowanie własne

osoby niebiorące udziału w wolontariacie. Nie odnotowano jednak istotnych różnic statystycznych pomiędzy obiema grupami w zakresie uprawiania sportu rekreacyjnego ($p > 0,05$). Ogólnie można stwierdzić, że grupę wolontariuszy charakteryzowała istotnie większa niż osoby nieangażujące się w pracę społeczną na rzecz imprez sportowych aktywność fizyczna na co dzień. Respondenci określili również średnią liczbę godzin przeznaczanych tygodniowo na aktywność fizyczną. Ustalono, że grupa badana przeznaczała średnio 8 godzin w tygodniu na sport, grupa kontrolna natomiast niecałe 5 godzin (4,9). Odchylenie standardowe wyniosło odpowiednio 4,29 dla grupy badanej i 2,09 dla grupy kontrolnej. Do analizy tych danych wykorzystano test *t*-Studenta. Rozkład normalny zmiennych potwierdzono testem Lillieforsa. Stwierdzono, że respondenci z grupy badanej istotnie więcej czasu przeznaczali w tygodniu na sport niż badani z grupy kon-

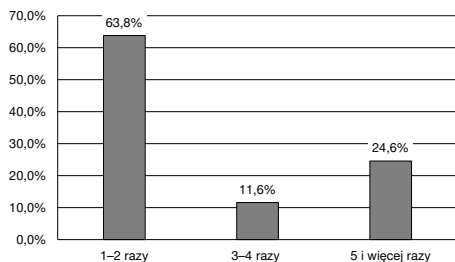
trolna ($p < 0,001$). Jeśli chodzi o czas (liczony w latach) uprawiania sportu wyczynowego i sportu rekreacyjnego, nie wykazano istotnych różnic pomiędzy grupami respondentów ($p > 0,05$).

Druga część ankiety dla obu grup była różna i dotyczyła stopnia zaangażowania w wolontariat sportowy. Najczęściej wolontariusze angażowali się w pomoc przy organizacji zawodów 1–2 razy do roku (63,8% respondentów), ale 24,6% stanowiły osoby angażujące się ponad 5 razy w roku w działalność prospołeczną w zakresie sportu. Dokładne dane przedstawiono na rycinie 1.

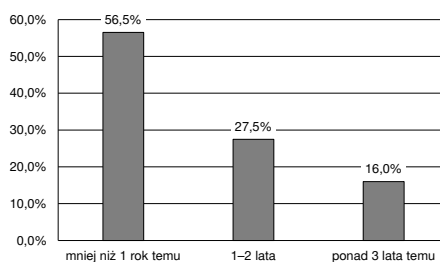
Respondentów zapytano również, kiedy rozpoczęli przygodę z wolontariatem sportowym. Ponad 56% ankietowanych miało niedługi staż – w taką działalność angażowało się krócej niż rok, 27,5% respondentów od roku do dwóch lat, a tylko niecałe 16% ponad 3 lata (ryc. 2). Prawdopodobnie wiązało się to z wiekiem respondentów (większość stanowiła młodzież szkolna i studenci). Z analizy wyników można wywnioskować, że zachodzi zależność pomiędzy długością podejmowania wolontariatu a jego częstotliwością: im krócej respondenci podejmowali wolontariat, tym rzadziej się angażowali, a im dłużej, tym częściej.

Najczęściej w wolontariat respondenci angażowali się z własnej potrzeby (46,4%) i zachęcenia przez znajomych (34,8%). W związku z tym, że znaczną część ankietowanych stanowili uczniowie szkół, 10,1% badanych zostało zachęconych do wolontariatu przez nauczyciela (ryc. 3).

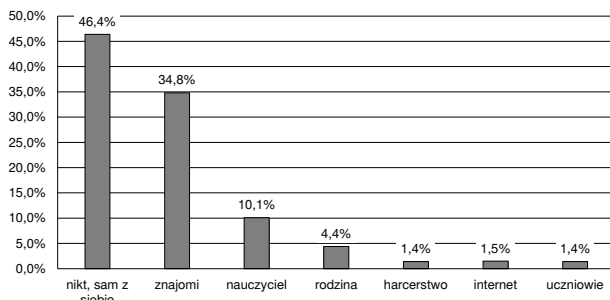
Respondentów pytano również, czy wolontariat sportowy skłonił ich do uprawiania sportu. Ta część badania miała charakter subiektywny, ponieważ nie każdy potrafił określić, w jakim stopniu oglądanie zawodów sportowych przyczyniło się w jego przypadku do rozwinięcia potrzeby uczestnictwa w sporcie, jednak ponad 50% ankietowanych uważało, że tak właśnie się stało (z czego 20% było zdania, że zdecydowanie tak, a 30,4% że raczej tak). Sprawdzone, czy występowała zależność pomiędzy uprawianiem sportu przez respondentów z grupy badanej a ich odpowiedziami dotyczącymi motywacji podjęcia aktywności sportowej. Przy zastosowaniu testu χ^2 , stwierdzono, że zachodziła

Ryc. 1. Częstotliwość podejmowania wolontariatu sportowego

Ryc. 2. Długość podejmowania wolontariatu sportowego

Ryc. 3. Czynniki motywujące respondenta do podjęcia wolontariatu sportowego

istotna zależność ($p < 0,001$). Oznacza to, że pod wpływem udziału w wolontariacie sportowym wolontariusze rozpoczęli uprawianie sportu.

Przeanalizowano również za pomocą testu χ^2 , czy uprawianie sportu wyczynowego skłoniło respondentów do podjęcia wolontariatu i okazało się, że zachodziła istotna zależność pomiędzy uprawianiem sportu wyczynowego a zaangażowaniem w wolontariat sportowy ($p < 0,001$).

Badanych z grupy kontrolnej zapytano, czy kiedykolwiek spotkali się z pojęciem wolontariatu sportowego. Ponad 62% ankietowanych znało to pojęcie, pozostali (38%) nie znali. Zapytano również, czy w przyszłości planują podjęcie wolontariatu sportowego. Tylko 39,1% chciało go podjąć, 20,3% stwierdziło, iż możliwe, że podejmie, a 40,6% odpowiedziało, że raczej nie.

DYSKUSJA

Wolontariat sportowy jest rodzajem aktywności społecznej, w którą najczęściej angażują się osoby młode, które podążają za trendem zdrowego stylu życia. Nie dziwi więc,

że świadomie angażują się w pomoc przy organizacji imprez sportowych, a nie w inną gałąź wolontariatu. Jak wspomniano, z badań Stowarzyszenia Klon/Jawor (Przewłocka, 2011) wynika, że wolontariusze w organizacjach sportowych różnią się od innych typów wolontariuszy: pozostają wolontariuszami stosunkowo dłużej i poświęcają wolontariatowi więcej godzin w tygodniu niż w innych typach organizacji. To pokazuje ważną wartość sportowych wolontariuszy – ich głębokie zaangażowanie i wytrwałość. W przedstawionych wynikach badań grupa badana charakteryzowała się takimi samymi cechami, jakie opisuje Stowarzyszenie Klon/Jawor – im dłużej respondent angażował się w ten rodzaj pracy społecznej, tym częściej wcielał się w rolę wolontariusza. Badania jakościowe pod tytułem *Ewaluacja projektu szkoleń koordynatorów wolontariatu sportowego przeprowadzonych w województwach: podkarpackim, kujawsko-pomorskim, opolskim, lubuskim* (2012) wyjaśniają ten fakt – motywacje wolontariuszy sportowych są silnie związane z bardzo emocjonalnym stosunkiem do sportu w ogóle lub do jakiejś jego konkretnej dyscypliny, którą się pasjonują jako fani lub kibice. W analizo-

wanych badaniach zauważono istotne różnice pomiędzy grupą badaną i grupą kontrolną dotyczące zainteresowania sportem indywidualnym i zespołowym. Nie stwierdzono natomiast istotnych różnic w zainteresowaniu sportem ogólnie (sportem indywidualnym i zespołowym razem). Możliwe zatem, że wolontariusze sportowi skupiają swoje zainteresowania na danych dyscyplinach, które lubią i którym się bez reszty oddają. Osoby z grupy kontrolnej prawdopodobnie nie miały swoich ulubionych dyscyplin.

Zainteresowanie sportem to jednak nie to samo co jego uprawianie (aktywność fizyczna). Badania potwierdziły, że wolontariusze istotnie częściej podejmowali aktywność fizyczną niż osoby, które nie brały udziału w wolontariacie sportowym. Podobne wnioski z badań wolontariuszy opisał autorzy w artykule *Aktywność fizyczna wolontariuszy z różnym doświadczeniem w wolontariacie sportowym pracujących podczas turnieju UEFA EURO 2012 TM* (Brdak, Sobczak i in., 2014). Podjęli oni problem dodatkowej aktywności fizycznej podejmowanej przez wolontariuszy EURO 2012 po zakończeniu obowiązków związanych z programem wolontariatu. Badania pozwoliły na stwierdzenie, iż doświadczenia w wolontariacie sportowym mają pozytywny związek z podejmowaniem rekreacyjnej aktywności ruchowej i realizacji zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia dotyczących aktywności fizycznej niezbędnej dla zdrowia. Znaczący jest również fakt, że sami wolontariusze uznali, iż pod wpływem oglądania zawodów sportowych sami podjęli aktywność fizyczną. Odpowiedzi respondentów są istotnie statystycznie (test χ^2), więc udział w wolontariacie sportowym przyczynia się do podjęcia aktywności fizycznej.

W krajach Europy Zachodniej istnieją bardzo mocno zakorzenione tradycje wolontaryjne związane ze sportem. W klubach sportowych pracują przede wszystkim wolontariusze, którzy wcześniej w nich trenowali. Pozostają i angażują się w pracę na rzecz młodszego pokolenia ze względu na silne więzi wytworzone przez lata treningów. Te relacje zostały opisane w artykule Cuskelly i O'Brien (2012). Autorzy przedstawiają w nim zasadę ciągłości – przejścia od czynnego

zawodnika do wolontariusza. W swojej pracy wnioskuje, że byli sportowcy pozostają w organizacjach sportowych w rolach wolontariuszy, ponieważ dążą do pozostania w otoczeniu organizacyjnym danej dyscypliny, a także nadal angażują się w sport. Wolontariat daje im poczucie przynależności do danej grupy społecznej, w której byli jako czynni sportowcy. Oprócz tego autorzy sugerują, że konieczne są dalsze badania, aby dokładniej przetestować teorię ciągłości i pojęcie przedłużenia transformacji (przejścia od zawodnika do wolontariusza – przyp. autora), aby ustalić czynniki, które wpływają na ciągły udział wolontariuszy w sporcie. W badaniach prowadzonych na grupie wolontariuszy z Poznania wyodrębniono respondentów, którzy uprawiali, bądź nadal uprawiają sport wyczynowy i mają więcej niż 25 lat (18 ankietowanych). Analizie poddano ich odpowiedzi i stwierdzono, że podobnie jak w wypadkach omawianych przez Cuskelly i O'Brien, u badanych występowała zależność pomiędzy uprawianiem sportu a zaangażowaniem w wolontariat sportowy. Należy jednak brać pod uwagę, że Cuskelly i O'Brien prowadzili badania na doświadczonych sportowcach (z 20-letnim stażem). W badaniach prowadzonych wśród poznańskich wolontariuszy dominowały osoby młode. Do zbadania zasady ciągłości wzięto pod uwagę starszych wolontariuszy, ale ich zaangażowanie w sport wyczynowy nie przekraczało 12 lat. Uznaje się jednak, iż istnieją przesłanki do stwierdzenia, że zachodzi zasada ciągłości wśród byłych sportowców, którzy pozostają zaangażowani w dawniej uprawiane przez siebie dyscypliny sportowe jako organizatorzy/współorganizatorzy imprez sportowych. Wiąże się to z tym, że w sporcie wyczynowym zachodzą znaczące zmiany, np. coraz młodsze dzieci rozpoczynają przygodę ze sportem profesjonalnym, a przez presję środowiska, kontuzje i wiele innych problemów szybciej niż kiedyś kończą kariery zawodnicze. Nadal jednak powinny być prowadzone w Polsce badania dotyczące zasady ciągłości.

WNIOSKI

1. Nie odnotowano istotnych różnic pomiędzy grupą badaną (wolontariuszami) a grupą kontrolną (osobami niebiorącymi udziału w wolontariacie) w zainteresowaniu sportem w ogóle. Nie wykazano również istotnych różnic w zainteresowaniu sportem zespołowym i indywidualnym.

2. Stwierdzono, że wolontariusze sportowi istotnie częściej uprawiają sport i sport wyczynowy. Nie zauważono istotnych różnic w uprawianiu sportu rekreacyjnego.

3. Jeśli chodzi o czas (liczony w latach) uprawiania sportu wyczynowego i sportu rekreacyjnego, nie stwierdzono istotnych różnic pomiędzy grupami respondentów.

4. Istnieje zależność pomiędzy uprawianiem sportu wyczynowego a udziałem w wolontariacie sportowym. Wyczynowi sportowcy angażują się w wolontariat po zakończeniu kariery.

BIBLIOGRAFIA

- Albrecht, A. (2013). Motywy podejmowania wolontariatu sportowego, na przykładzie wolontariuszy biorących udział w Mistrzostwach Europy Juniorów 2013 w Poznaniu. *Wychowanie Fizyczne i Sport*, 57(3), 71–76.
- Bondyra, K., Sadło M., Postaremczak, D. (2011). Efekt maskotki, Relacje międzysektorowe w zarządzaniu wolontariatem podczas wielkich imprez. *Kultura i Edukacja*, 4(83), 159–177.
- Brdak, M., Sobczak, D., Laudañska-Krzemińska, I., Powidzka, J. (2014). Aktywność fizyczna wolontariuszy z różnym doświadczeniem w wolontariacie sportowym pracujących podczas turnieju UEFA EURO 2012 TM. W: W. Moska, Z. Ossowski (red.), *Aktywność fizyczna i zdrowie w badaniach naukowych*, (s. 93–102). Gdańsk: AWFIS.
- Cendrowski, Z. (2004). Wolontariusze w Szkolnym Związku Sportowym, *Lider*, 1, 8–11.
- Cuskelly, G., Hoye, R., Auld, C. (2006). *Working with volunteers in sport. Theory and practice*. London: Routledge.
- Cuskelly, G., O'Brien, W. (2012). Changing roles: applying continuity theory to understanding the transition from playing to volunteering in community sport. *European Sport Management Quarterly*, 13(1), 54–75.
- Doherty, A. (2006). Sport volunteering: an introduction to the Special Issue. *Sport Management Review*, 9, 105–109.
- Downward, P.M., Ralston, R. (2006). The sports development potential of sports event volunteering insights from the XVII Manchester Commonwealth Games. *Eur Sport Manag Q*, 6(4), 333–351.
- Ewaluacja projektu szkoleń koordynatorów wolontariatu sportowego przeprowadzonych w województwach: podkarpackim, kujawsko-pomorskim, opolskim, lubuskim. Badania Projektu Społecznego 2012 (2012). Warszawa: Ministerstwo Sportu i Turystyki. Pobrano z: http://bibliotekawolontariatu.pl/wp-content/uploads/w_ewaluacja_szkolenia_lzs_wolontariat_sportowy.pdf [dostęp: 28.12.2016].
- Janik, B., Łuczak, M.J. (2011). Dylematy zaangażowania – wolontariat w świadomości społecznej. *Kultura i Edukacja*, 4(83), 69–88.
- Kopystecky, M. (2012). *Wolontariat Miast Gospodarzy UEFA EURO 2012, Wolontariat oczami wolontariuszy – raport z badań*. Pobrano z: <http://bibliotekawolontariatu.pl/wp-content/uploads/Wolontariat-oczami-wolontariuszy-euro2012.pdf> [dostęp: 16.05.2017].
- Przewłocka, J., (2011). *Zaangażowanie społeczne Polaków w roku 2010: Wolontariat, filantropia, 1% - raport z badań*. Warszawa: Stowarzyszenie Klon/Jawor.
- Seippel, Ø., (2002). *Volunteers and professionals in Norwegian sport organizations. International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 13(3), 253–270.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Dz.U. 2003 Nr 96 poz. 873.
- Wolontariat sportowy 2012+, *Wolontariat w sporcie. Sport dla wolontariatu. Rekomendacje. Zaproszenie do dyskusji* (2010). Warszawa: Grupa Wolontariat Sportowy 2012+.
- Volunteering in the European Union. *Final Report* (2010). submitted by GHK.

Abstract

Physical activity of sports volunteers

Background. Sports volunteering is different from volunteering in general. Sports volunteers have specific motives and degree of commitment (e.g. usually they volunteer for a longer time). It is anticipated that this type of voluntary service will grow rapidly owing to the growing number of sports events associated with healthy lifestyle. The aim of the research was to verify whether there is a relationship between sports volunteering and physical activity or interest in sport. **Material and methods.** The research was conducted in two groups – the research and the control group. These involved the total of 138 people. The method used in the study was a diagnostic survey in the form of a questionnaire. The statistical methods of Mann-Whitney U test, *t*-Student test for independent samples, and test 2 were applied to analyse the results. The calculations were performed with the Statistica 12 and Excel 2013 software. **Results.** Volunteering in the service of sports events is dominated by young people. The analysis of the results showed significant differences in the physical activity of the studied groups. Volunteers with long experience engage in social work more often than those less experienced. The control group was characterized by low awareness of sports volunteering. **Conclusions.** There are significant differences between the groups regarding interest in both team and individual sport. It was proved that sports volunteers significantly more often practised professional and recreational sport than people not involved in volunteering. Professional athletes engaged in volunteering after retiring.

Key words: sport, volunteering, sports event, healthy lifestyle

Praca wpłynęła do Redakcji: 10.02.2017

Po recenzji: 18.03.2017

Zaakceptowano do druku: 21.03.2017

Adres do korespondencji:

Agnieszka Albrecht

Katedra Ekonomiki Turystyki i Informatyki

Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego

ul. Królowej Jadwigi 27/39

61-871 Poznań

e-mail: a.albrecht@wp.pl

Jak cytować:

Albrecht, A.E. (2017). Aktywność fizyczna wolontariuszy sportowych. *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 57, 45–53.